Skyspor

EXIT-STRATEGI · UTKAST TIL BESLUTNING

Skyavhengigheter utenfor Europa i Nasjonalbiblioteket

Risikovurdering, norske og europeiske alternativer, og en plan for exit i fire faser. Basert på ekstern kartlegging av nb.no.

DATO	VERSJON	EKSPONERINGSINDEKS	GRADERING
20.10.2026	0.9 utkast	72 av 100	Åpen

OM DOKUMENTET

Slik bruker dere dette utkastet

Dette er et utkast til exit-strategi for Nasjonalbiblioteket. Det bygger på det som er synlig fra utsiden, og er ment som grunnlag for en intern kartlegging og en beslutning i ledelsen.

01	Sammendrag for ledelsen
02	Bakgrunn og risikobilde
03	Funn: avhengighetsregister og personvernerklæring
04	Risikovurdering per område
05	Norske og europeiske alternativer
06	Exit-plan i fire faser
07	Gjennomføring per område
08	Krav til anskaffelse og kontrakt
09	Styring, roller og måltall
10	Neste steg: 30, 60 og 90 dager
A–D	Vedlegg: metode, teknisk bevisliste, kilder og ordliste

Hva dokumentet er, og hva det ikke er

Kartleggingen bruker offentlige signaler: DNS-poster, sertifikater, nettsidenes kode og hvem som eier serverne. Den ser ikke fagsystemer, interne nettverk eller avtaler. Der virksomhetens egen personvernerklæring navngir leverandører, er de tatt med i kapittel 3. Funn er derfor indikasjoner som må bekreftes internt.

Dokumentet gir ingen juridisk vurdering. Der det vises til regelverk, er det for å peke på hvilke krav som er relevante, ikke for å konkludere om etterlevelse.

01 · SAMMENDRAG FOR LEDELSEN

Nasjonalbiblioteket har høy eksponering mot skytjenester utenfor Europa

EKSPONERINGSINDEKS

72 / 100

HØY

Delt 20.–22. plass av 110, der 1. plass har høyest indeks. Leverandør sett i 10 av 12 områder, 8 med funn utenfor Europa. Etter fase 1 og 2 i planen: **50.0**. Etter fase 3: **0**.

Den eksterne kartleggingen av nb.no fant 13 avhengigheter utenfor Europa i 8 av 12 områder. Leverandørene har hovedkontor i USA.

Den tyngste avhengigheten er Microsoft 365-plattformen, som her omfatter e-post (Exchange Online), kontorpakke og fillagring, enhetsstyring (Intune) og identitet (Entra ID). Disse tjenestene henger sammen, og exit bør planlegges som ett prosjekt med identitet til slutt.

Microsoft bekrefter at nb.no hører til en Entra-tenant registrert i Microsofts region for Europa. Det avgjør hvor dataene lagres, men tenanten leveres fortsatt av et amerikansk selskap og er omfattet av CLOUD Act.

Nettstedet driftes hos Sikt (Uninett) (Norge).

På nettsidene lastes 2 tjenester fra leverandører utenfor Europa, blant annet Google Analytics og Google Fonts. Dette er raske gevinster som kan fjernes på noen uker.

CAA-posten i DNS tillater sertifikater fra HARICA, Let's Encrypt og Sectigo.

Personvernerklæringen nevner i tillegg 3 leverandører utenfor Europa som den tekniske kartleggingen ikke fant: Mailchimp, Mediasite og X/Twitter.

Eksponeringsindeksen er 72 av 100 (høy). Delt 20.–22. plass av 110, der 1. plass har høyest indeks. 3 statlige virksomheter har samme indeks.

Kartleggingen fant også spor av 3 norske eller europeiske tjenester: Cookiebot, TeamViewer og Sikt (Uninett).

FUNN UTENFOR EUROPA	OMRÅDER BERØRT	NORSKE OG EUROPEISKE	SUBDOMENER UTENFOR EUROPA
13	8	3	0

Anbefalte beslutninger

01 **Vedta et mål for digital suverenitet.**
Ledelsen bestemmer hvilket suverenitetsnivå ulike typer informasjon skal ha, og hvem som eier exit-planen.

02 **Gjennomfør de raske gevinstene innen tre måneder.**
Sporing og analyse og Tredjepartsinnhold på nettsidene. Tiltakene er billige og reversible.

03 **Still krav om europeisk eierskap ved neste anskaffelse.**
Gjelder Fagsystemer og andre skytjenester og KI-tjenester. Bruk kravene i kapittel 8.

04 **Start en forstudie for Microsoft 365-plattformen.**
Mål: pilot med én avdeling innen 12 måneder. Identitet flyttes sist.

05 **Dokumenter avhengighetene dere beholder.**
Apple Business eller School Manager og Meta (Facebook og Workplace): noter avhengigheten. Gjør en enkel vurdering ved neste fornyelse.

02 · BAKGRUNN OG RISIKOBILDE

Hvorfor avhengighetene må vurderes nå

Spørsmålet er ikke om tjenester fra leverandører utenfor Europa er lovlige å bruke. Det er de, i dag. Spørsmålet er om virksomheten har vurdert risikoen, og om det finnes en vei ut hvis forutsetningene endrer seg.

Tre risikoer som ofte blandes sammen

Våre vurderinger. Sannsynlighet og konsekvens er skjønn, ikke målte data.

RISIKO	HVA DET BETYR	SANNSYNLIGHET	KONSEKVENS
Rettslig tilgang	Myndighetene i landet der leverandøren hører hjemme, kan kreve utlevering av data leverandøren kontrollerer, også når dataene ligger i Europa. Mest kjent er amerikanske CLOUD Act og FISA 702. Leverandøren kan bestride kravet. [4]	Lav	Høy
Sanksjoner og avstengning	En tjeneste kan bli stengt av politiske grunner. Den internasjonale straffedomstolen mistet tilgang til en sentral e-postkonto i 2025 etter sanksjoner. [3]	Lav	Svært høy
Kommersiell innlåsing	Prisøkninger, endrede lisensvilkår, tvungne migreringer og slutt på støtte. Denne risikoen realiseres jevnlig og koster mest over tid.	Høy	Middels

Regelverk og rammer som er relevante

- **Digitalsikkerhetsloven** (i kraft 1. oktober 2025) gjennomfører det første NIS-direktivet (NIS1) i norsk rett. NIS2 er ikke gjennomført i Norge ennå og ventes som endringer i loven. Virksomheter som leverer samfunnsviktige tjenester, må styre risiko i leverandørkjeden. [9]
- **Personvernforordningen (GDPR)** krever et gyldig grunnlag for overføring av personopplysninger til land utenfor EØS. For USA gjelder EU-US Data Privacy Framework i dag, men de to forrige rammeverkene ble kjent ugyldige i 2015 og 2020. [8]
- **Sikkerhetsloven og arkivloven** stiller egne krav til skjermingsverdig informasjon og til at arkivverdig materiale kan bevares og leveres ut.
- **Stortinget** ba i 2026 regjeringen kartlegge Norges digitale avhengigheter løpende, med første rapport innen utgangen av 2026 (Innst. 225 S (2025-2026)). [1]
- **EUs rammeverk for suverenitet i skyen** (Cloud Sovereignty Framework) scorer tjenester fra SEAL-0 til SEAL-4 på åtte mål, og brukes allerede i europeiske anskaffelser. [6]
- **Cloud and AI Development Act (CADA)** er et forslag fra juni 2026 med fire sikkerhetsnivåer. Nivå 3 krever europeisk eierskap og kontroll. Forslaget er ikke vedtatt, og EØS-relevansen er ikke avklart. [7]

Kontroll, ikke lokasjon. Data i et europeisk datasenter er fortsatt underlagt et annet lands jurisdiksjon hvis leverandøren er kontrollert derfra. «Driftet i EU» er derfor ikke det samme som «under europeisk jurisdiksjon». Vurder arbeidslastene mot kravet om europeisk eierskap.

03 · FUNN

Avhengighetsregister

Tabellen viser tjenestene utenfor Europa som kartleggingen fant, sortert etter samlet risiko. Risikoen vurderes på tre akser: rettslig tilgang (R), sanksjoner og avstengning (S) og kommersiell innlåsing (I).

OMRÅDE	TJENESTE	LAND	R	S	I	INNSATS
Enhetsstyring	Microsoft Intune	US	●●●	●●●	●●●	Middels
`enterpriseenrollment.nb.no → enterpriseenrollment.manage.microsoft.com`						
E-postplattform	Exchange Online (Microsoft 365)	US	●●●	●●●	●●●	Høy
`nb-no.mail.protection.outlook.com`						
Kontor og samhandling	Microsoft 365	US	●●●	●●●	●●●	Høy
`Entra tenant, tenant_region_scope=EU, sign-in Managed`						
Identitet og tilgang	Microsoft Entra ID	US	●●●	●●●	●●●	Høy
`enterpriseregistration.nb.no → enterpriseregistration.windows.net`						
KI-tjenester	Anthropic (Claude)	US	●●●	●●●	●●○	Lav
`anthropic-domain-verification-dff719=ODNNS2OIlfpO9DR5s297I0MSQ`						
Kontor og samhandling	Atlassian (Jira, Confluence)	US	●●●	●●○	●●●	Lav
`atlassian-domain-verification=3Ym4L8zy/hurCaCsQ28QsFrExG9iSwfV3h6SpcVhXDWbra32glX4KjrN5ihUMcvY`						
Fagsystemer og andre skytjenester	Adobe (Creative Cloud, Acrobat, Sign)	US	●●●	●●○	●●○	Lav
`adobe-idp-site-verification=8e80e6f76d7a8d9d018661b795e72b9f9e4e0d8b401b2b36aaa1f35077310e53`						
Enhetsstyring	Apple Business eller School Manager	US	●●○	●●○	●●○	Lav
`apple-domain-verification=ddD19b8zMjyH1rGn`						
Kontor og samhandling	Miro	US	●●●	●●○	●○○	Lav
`miro-verification=dcbda822df704f252a13daa7c26b893ec9b068e5`						
Fagsystemer og andre skytjenester	Google Tag Manager	US	●●○	●●○	●●○	Middels
`https://www.googletagmanager.com/gtm.js?id=GTM-KWB7DZC loaded in browser`						
Sporing og analyse	Google Analytics	US	●●●	●○○	●○○	Lav
`gtag(`						
Fagsystemer og andre skytjenester	Meta (Facebook og Workplace)	US	●●○	●●○	●○○	Lav
`facebook-domain-verification=8zgtntaqef9sf1ew38hofc10ospfnn`						
Tredjepartsinnhold på nettsidene	Google Fonts	US	●●○	●○○	●○○	Lav
`fonts.gstatic.com on https://www.nb.no/search`						

Spor av norske og europeiske tjenester

DK Cookiebot · DE TeamViewer · NO Sikt (Uninett)

Oppgitt i personvernerklæringen

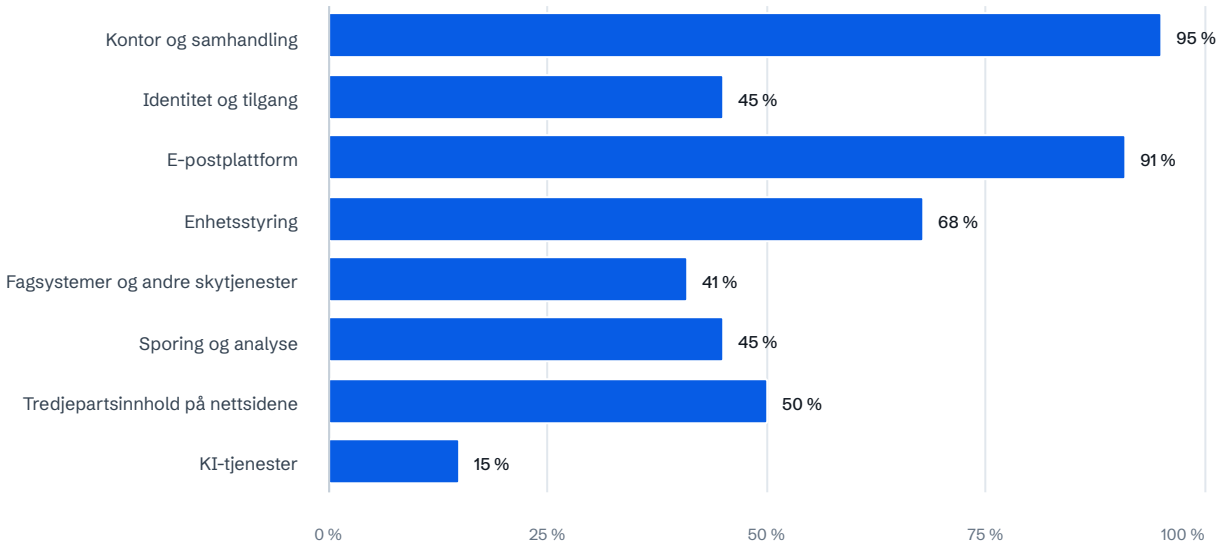
Leverandører og produkter som virksomheten selv navngir i personvernerklæringen. Et navn viser at tjenesten er nevnt, ikke nødvendigvis at den er i bruk. Funnene påvirker ikke eksponeringsindeksen.

LEVERANDØR	LAND	PRODUKTER	GRUNNLAG	SKANN
UTENFOR EUROPA				
Automattic	US	WordPress	Nevnt i teksten	Også funnet
Google	US	Google Analytics, Google Maps, YouTube, reCAPTCHA	Nevnt i teksten	Også funnet
Intuit	US	Mailchimp	Nevnt i teksten	Ikke funnet
Meta	US	Facebook, Instagram	Nevnt i teksten	Også funnet
Sonic Foundry	US	Mediasite	Nevnt i teksten	Ikke funnet
X Corp	US	X/Twitter	Nevnt i teksten	Ikke funnet
NORGE OG EUROPA				
Bibliotek-Systemer	NO	Bibliofil	Nevnt i teksten	Ikke funnet
Hotjar	MT	Nettstatistikk	Nevnt i teksten	Ikke funnet
Nexi	IT	Nets/Nexi	Nevnt i teksten	Ikke funnet
Piwik PRO	PL	Nettstatistikk	Nevnt i teksten	Ikke funnet
Questback	NO	Spørreundersøkelse	Nevnt i teksten	Ikke funnet
Vipps MobilePay	NO	Vipps	Nevnt i teksten	Ikke funnet
Webcruiter	NO	Rekruttering	Nevnt i teksten	Ikke funnet
OFFENTLIGE FELLESLØSNINGER				
Digdir	NO	ID-porten	Nevnt i teksten	Ikke funnet
Skatteetaten	NO	Folkeregisteret	Nevnt i teksten	Ikke funnet

Kilder: www.nb.no/personvernerklaering/ · www.nb.no/wp-json/oembed/1.0/embed?url=https%3A%2F%2Fwww.nb.no%2Fpersonvernerklaering%2F · www.nb.no/wp-json/oembed/1.0/embed?url=https%3A%2F%2Fwww.nb.no%2Fpersonvernerklaering%2F& · www.nb.no/bruk-av-informasjonskapsler-pa-nb-no/

Hvor vanlig er avhengigheten?

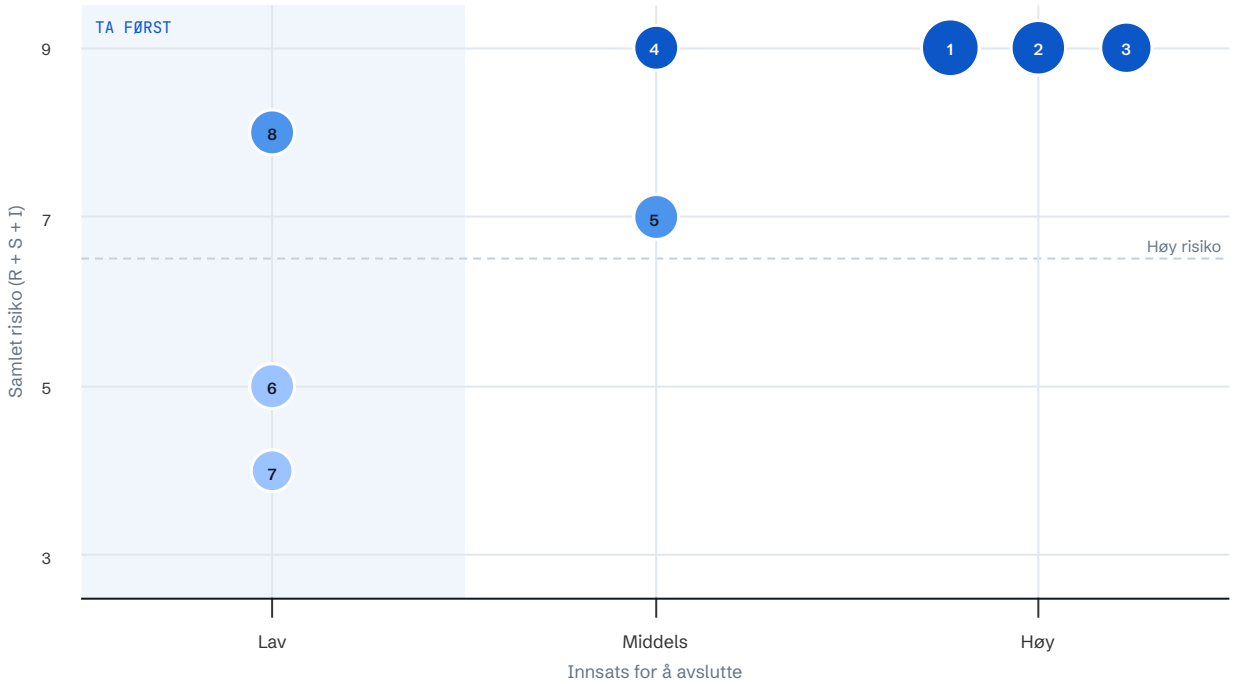
Andel av de statlige virksomhetene med samme område

04 · RISIKOVURDERING

Risiko og innsats per område

Matrisen plasserer hvert område etter høyeste risiko og innsatsen som trengs for å avslutte avhengigheten. Områder med høy risiko og lav innsats bør tas først. Boblenes størrelse viser hvor mye området veier i indeksen. Tallene i boblene viser radene i tabellen under.

OMRÅDE	VEKT	RISIKO (AV 9)	INNSATS	FASE	STRATEGI
1. Kontor og samhandling	16	9	Høy	3	REDUSER, DERETTER AVSLUTT
2. Identitet og tilgang	14	9	Høy	3	REDUSER, DERETTER AVSLUTT

OMRÅDE	VEKT	RISIKO (AV 9)	INNSATS	FASE	STRATEGI
3. E-postplattform	12	9	Høy	3	REDUSER, DERETTER AVSLUTT
4. Enhetsstyring	8	9	Middels	3	REDUSER, DERETTER AVSLUTT
5. Fagsystemer og andre skytjenester	8	7	Middels	2	AVSLUTT
6. Sporing og analyse	8	5	Lav	1	AVSLUTT (RASK GEVINST)
7. Tredjepartsinnhold på nettsidene	6	4	Lav	1	AVSLUTT (RASK GEVINST)
8. KI-tjenester	0	8	Lav	2	AVSLUTT

Kontor og samhandling

Store datamengder og høy brukerpåvirkning. Kostnaden ligger i opplæring, dokumentkompatibilitet og integrasjoner, ikke i lisensene. Microsoft-tjenestene henger sammen. Planlegg dem som én plattform, ikke hver for seg.

Identitet og tilgang

Identitet er den dypeste innlåsingen. Stopper tjenesten, stopper også tilgangen til alt som er koblet til den.

E-postplattform

All korrespondanse med innbyggere og leverandører passerer her. Kalender og delte postkasser er den vanskelige delen av en migrering.

Enhetsstyring

Enhetsstyringen har administratortilgang til alle klientene. I skolen gjelder det ofte tusenvis av elevenheter. Så lenge organisasjonen bruker Apple-enheter, trengs Apples registreringsprogram. Riktig tiltak er å dokumentere avhengigheten og koble den til en europeisk enhetsstyring.

Fagsystemer og andre skytjenester

Hver tjeneste har egne data og egen kontrakt. Risikoen avhenger av hvilke data som ligger der og om de kan eksporteres. For signering finnes gode nordiske alternativer. For designverktøy er markedet tynnere, og en dokumentert exit-plan kan være riktig svar. Sosiale medier er en kommunikasjonskanal, ikke en datalagring. Dokumenter bruken, og sørg for at informasjonen også finnes på eget nettsted.

Sporing og analyse

Sporing samler data om innbyggerne og krever samtykke etter ekomloven. Den er sjelden nødvendig for å levere tjenesten. Flere europeiske datatilsyn har konkludert med at tidligere bruk av Google Analytics innebar ulovlig overføring. I dag kan overføringen baseres på EU-US Data Privacy Framework, men det rettslige grunnlaget har falt to ganger før.

Tredjepartsinnhold på nettsidene

Hver innlasting sender innbyggerens IP-adresse til leverandøren. Det er en overføring av personopplysninger, ofte uten at noen har vurdert den. En tysk domstol har tidligere ilagt erstatning for å laste Google Fonts uten samtykke (LG München, 2022).

KI-tjenester

Tre spørsmål avgjør risikoen: hvem som har trent modellen, hvem som drifter den, og hvor beregningen skjer. API-tilgang kan begrenses av sanksjoner og eksportregler.

05 · ALTERNATIVER

Norske og europeiske alternativer

Alternativene er utgangspunkt for en markedsdialog, ikke en anbefaling av én leverandør. Norske leverandører er nevnt først der de finnes. Et alternativ er ikke automatisk bedre, og hvert valg krever en vurdering av arbeidslasten.

Kontor og samhandling

Erstatter: Microsoft 365, Atlassian (Jira, Confluence) og Miro

ALTERNATIV	LAND	TYPE	BESKRIVELSE
Nextcloud Hub	DE Tyskland	Selvdrift eller tjeneste	Filer, deling, kalender, chat og videomøter. Kan driftes selv eller av norsk leverandør.
openDesk	DE Tyskland	Selvdrift	Komplett digital arbeidsplass fra tyske ZenDiS, bygget på Nextcloud, Open-Xchange, Collabora og Element. Som skytjeneste er den bare tilgjengelig for medlemmer av den tyske innkjøpsavtalen govdigital. Ellers må den driftes i egne datasentre eller hos en skyleverandør. Ingen større leverandører i Norge tilbyr den ennå. Valgt av Den internasjonale straffedomstolen (ICC).
LibreOffice	DE Tyskland	Åpen kildekode	Kontorpakke fra The Document Foundation. Valgt av det danske digitaliseringsdepartementet.
Collabora Online	UK Storbritannia	Selvdrift eller tjeneste	Dokumentredigering i nettleseren, bygget på LibreOffice. Integreres i Nextcloud og openDesk.
OpenProject	DE Tyskland	Selvdrift eller tjeneste	Prosjekt- og oppgavestyring med åpen kildekode. Del av openDesk.
XWiki	FR Frankrike	Selvdrift eller tjeneste	Wiki og kunnskapsbase fra Frankrike, med import fra Confluence.
Conceptboard	DE Tyskland	Tjeneste	Digital tavle for samarbeid, med drift i Tyskland.

Identitet og tilgang

Erstatter: Microsoft Entra ID

ALTERNATIV	LAND	TYPE	BESKRIVELSE
Keycloak (selvdrevet)	OSS Åpen kildekode	Åpen kildekode	Identitetsplattform med SAML og OIDC, driftet i egen eller norsk infrastruktur.

ALTERNATIV	LAND	TYPE	BESKRIVELSE
Univention Nubus	DE Tyskland	Selvdrift eller tjeneste	Identitets- og katalogtjeneste. Brukt i tysk skole og forvaltning, og i openDesk.
Zitadel	CH Sveits	Selvdrift eller tjeneste	Sveitsisk identitetsplattform med OIDC og SAML. Har amerikanske investorer på eiersiden.

E-postplattform

Erstatter: Exchange Online (Microsoft 365)

ALTERNATIV	LAND	TYPE	BESKRIVELSE
JCloud ComSuite	NO Norge	Tjeneste	Norskeid. Kontorpakke i skyen med e-post, kalender, filområde og IP-telefoni. Produktsiden oppgir ikke hvor dataene lagres.
Open-Xchange	DE Tyskland	Selvdrift eller via leverandør	E-post og kalender for store organisasjoner. Leveres ofte via en lokal driftspartner.
grommunio	AT Østerrike	Selvdrift eller via partner	Østerriksk gruppevare som erstatter Exchange. Støtter Outlook, ActiveSync og delte postkasser. Test ressurskalendere i en pilot før dere bestemmer dere.
openDesk	DE Tyskland	Selvdrift	Komplett digital arbeidsplass fra tyske ZenDiS, bygget på Nextcloud, Open-Xchange, Collabora og Element. Som skytjeneste er den bare tilgjengelig for medlemmer av den tyske innkjøpsavtalen govdigital. Ellers må den driftes i egne datasentre eller hos en skyleverandør. Ingen større leverandører i Norge tilbyr den ennå. Valgt av Den internasjonale straffedomstolen (ICC).
Infomaniak kSuite	CH Sveits	Tjeneste	E-post, lagring og kontorverktøy fra sveitsisk leverandør.

Enhetsstyring

Erstatter: Microsoft Intune

ALTERNATIV	LAND	TYPE	BESKRIVELSE
Relution	DE Tyskland	Tjeneste eller selvdrift	Enhetsstyring for iPad, Windows og Android. Mye brukt i tysk skole.
baramundi Management Suite	DE Tyskland	Selvdrift eller tjeneste	Klient- og enhetsstyring fra Tyskland.
Matrix42	DE Tyskland	Selvdrift eller tjeneste	Enhets- og tjenestestyring fra Tyskland.

Fagsystemer og andre skytjenester

Erstatter: Adobe (Creative Cloud, Acrobat, Sign) og Google Tag Manager

ALTERNATIV	LAND	TYPE	BESKRIVELSE
Signicat	NO Norge	Tjeneste	Norsk leverandør av elektronisk identifisering og signering.
Posten signering	NO Norge	Tjeneste	Elektronisk signering fra Posten Bring.
Penneo	DK Danmark	Tjeneste	Dansk løsning for digital signering.

Sporing og analyse

Erstatter: Google Analytics

ALTERNATIV	LAND	TYPE	BESKRIVELSE
Matomo (selvdrevet)	OSS Åpen kildekode	Åpen kildekode	Webanalyse som driftes på egen server. Kan settes opp uten informasjonskapsler.
Plausible	EE Estland	Tjeneste	Enkel webanalyse uten informasjonskapsler, med drift i EU.
Piwik PRO	PL Polen	Tjeneste	Polsk webanalyse med drift i EU. Eies av danske Cookie Information Group.
Siteimprove	DK Danmark	Tjeneste	Dansk plattform for kvalitet, tilgjengelighet og analyse. Brukt av flere norske kommuner.
Analyse av serverlogger	NO Norge	Tiltak	Besøksstatistikk fra nettstedets egne logger. Ingen kode i nettleseren.

Tredjepartsinnhold på nettsidene

Erstatter: Google Fonts

ALTERNATIV	LAND	TYPE	BESKRIVELSE
Selvhosting på eget domene	NO Norge	Tiltak	Last ned filene og server dem fra eget nettsted. Ingen leverandør, ingen overføring.

KI-tjenester

Erstatter: Anthropic (Claude)

ALTERNATIV	LAND	TYPE	BESKRIVELSE
Mistral AI	FR Frankrike	Tjeneste og åpne modeller	Fransk utvikler av språkmodeller. Flere modeller kan driftes selv.
Norske språkmodeller	NO Norge	Åpne modeller	Modeller fra Nasjonalbibliotekets KI-lab og NorwAI (NTNU), driftet på norsk eller europeisk infrastruktur.
JCloud AI	NO Norge	Tjeneste	Norskeid. KI-API som kjører på GPU-er, med mulighet for egne modeller og GPU-tilgang fra VPS. Hvilke modeller som tilbys og hvor beregningen skjer, står ikke oppgitt.

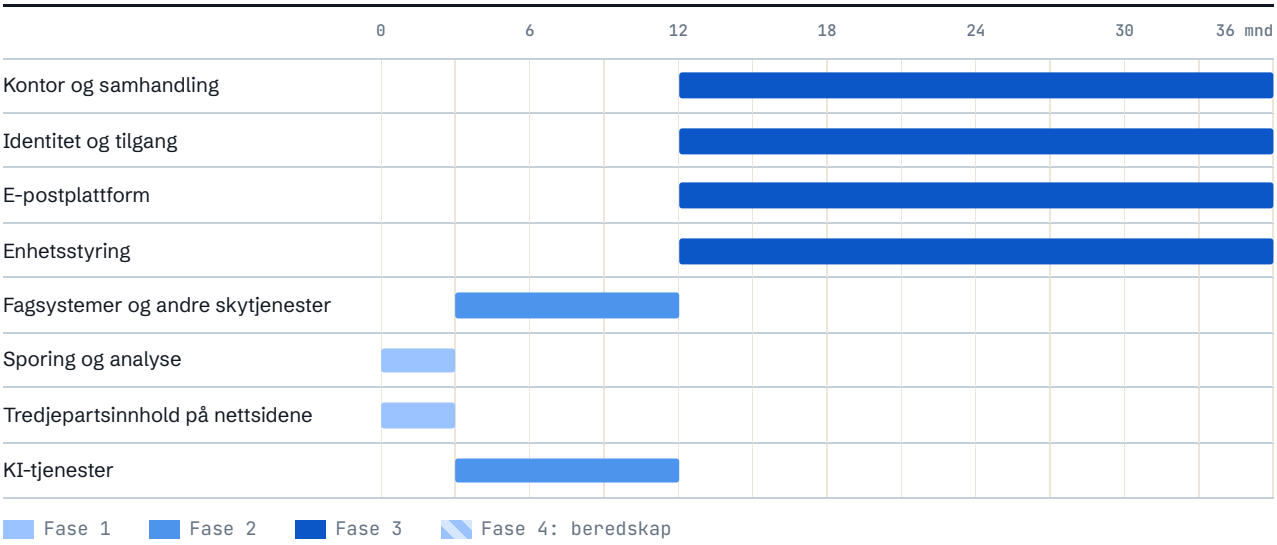
ALTERNATIV	LAND	TYPE	BESKRIVELSE
Åpne modeller i egen drift	OSS Åpen kildekode	Tiltak	Modeller med åpne vekter driftet på europeisk eller norsk GPU-kapasitet. Ingen data forlater egen kontroll.

> Eierskap, hovedkontor og driftssted endrer seg. Verifiser hver leverandør før anskaffelse. Oversikten ble sist kontrollert oktober 2026.

06 · EXIT-PLAN

Exit i fire faser

Rekkefølgen følger én regel: start med det som er billig og reversibelt, og ta identiteten sist. Eksisterende løsning driftes parallelt til hver bølge er bekreftet. Varighetene er typiske rammer og må justeres etter intern kartlegging.

FASE 1 · 0 TIL 3 MÅNEDER

Raske gevinster

Tiltak som er billige, reversible og gir synlig effekt. De krever lite mer enn en beslutning og noen dagers arbeid.

- **Sporing og analyse:** Google Analytics. Vurder Matomo (selvdrevet), Plausible og Piwik PRO.
- **Tredjepartsinnhold på nettsidene:** Google Fonts. Vurder Selvhosting på eget domene.

FASE 2 · 3 TIL 12 MÅNEDER

Infrastruktur og tjenester

Bytte av drift, utsending og enkeltstående skytjenester. Krever anskaffelse og testing, men lite opplæring av brukere.

- **Fagsystemer og andre skytjenester:** Adobe (Creative Cloud, Acrobat, Sign) og Google Tag Manager. Vurder Signicat, Posten signering og Penneo.
- **KI-tjenester:** Anthropic (Claude). Vurder Mistral AI, Norske språkmodeller og JCloud AI.

FASE 3 · 12 TIL 36 MÅNEDER

Plattform og identitet

De store avhengighetene: kontorplattform, e-post, enheter og identitet. Gjøres i bølger, med pilot først og eksisterende løsning i drift parallelt.

- **Kontor og samhandling:** Microsoft 365, Atlassian (Jira, Confluence) og Miro. Vurder Nextcloud Hub, openDesk og LibreOffice.
- **Identitet og tilgang:** Microsoft Entra ID. Vurder Keycloak (selvdrevet), Univention Nubus og Zitadel.
- **E-postplattform:** Exchange Online (Microsoft 365). Vurder JCloud ComSuite, Open-Xchange og grommunio.
- **Enhetsstyring:** Microsoft Intune. Vurder Relution, baramundi Management Suite og Matrix42.

FASE 4 · LØPENDE

Exit-beredskap

Avhengigheter som er akseptable å beholde, eller som ikke har et realistisk alternativ i dag. De dokumenteres med en testet exit-plan.

- **Enhetsstyring:** Apple Business eller School Manager.
- **Fagsystemer og andre skytjenester:** Meta (Facebook og Workplace).

07 · GJENNOMFØRING

Steg for steg, per område

Stegene beskriver en typisk gjennomføring. De forutsetter at områdets eier er utpekt, og at dagens løsning er dokumentert før arbeidet starter.

Kontor og samhandling

12 TIL 36 MÅNEDER

1. Kartlegg bruken: lisenser, team og kanaler, delte områder, integrasjoner og automatiseringer.
2. Klassifiser informasjonen etter sensitivitet, og sett et mål for suverenitetsnivå per klasse.
3. Velg målarkitektur. En hybrid løsning der sensitive data flyttes først, er ofte mest realistisk.
4. Gjennomfør en pilot med én avdeling i 8 til 12 uker, med opplæring og målepunkter.
5. Migrer i bølger. Behold dagens plattform i lesemodus i en overgangsperiode.
6. Avslutt lisenser, eksporter arkivverdig materiale og dokumenter slettingen hos leverandøren.

Identitet og tilgang

12 TIL 24 MÅNEDER

1. Kartlegg alle applikasjoner som logger inn via dagens identitetsplattform, og hvilke protokoller de bruker (SAML, OIDC, LDAP).
2. Etabler en europeisk eller selvdrevet identitetsplattform parallelt, med samme brukerkatalog som kilde.
3. Koble mot ID-porten og Feide der innbyggere, elever eller ansatte skal logge inn med nasjonale løsninger.
4. Flytt applikasjoner i bølger, de enkleste først. Test flerfaktor og tilgangsregler for hver bølge.
5. Avslutt den gamle plattformen sist, når ingen applikasjoner er avhengige av den.

E-postplattform

6 TIL 18 MÅNEDER

1. Kartlegg postkasser, delte postkasser, ressurskalendere, regler og integrasjoner som sender e-post.
2. Velg ny plattform og sett opp domenet parallelt med en egen testsone.
3. Migrer postkasser og kalendere i bølger med verktøy som bevarer mappestruktur og metadata.
4. Bytt MX-poster, og oppdater SPF, DKIM og DMARC samtidig. Senk TTL på forhånd.
5. Behold gammel plattform i lesemodus til arkivering og eksport er bekreftet.

Enhetsstyring

6 TIL 12 MÅNEDER

1. Kartlegg enheter per type og eier, og hvilke policyer og apper som rulles ut i dag.
2. Velg europeisk enhetsstyring og bygg policyene på nytt i en testgruppe.
3. Flytt enheter i bølger, gjerne ved naturlige utskiftninger eller skoleårsstart.
4. Behold produsentenes egne registreringsprogram (for eksempel Apple School Manager) og koble dem til ny løsning.

Fagsystemer og andre skytjenester

3 TIL 12 MÅNEDER PER TJENESTE

1. Bekreft om tjenesten er i aktiv bruk. Verifiseringsposter blir ofte liggende etter at en tjeneste er avsluttet.
2. Test eksport av alle data i et åpent format.
3. Gå gjennom kontrakten: oppsigelse, dataretur, sletting og hvor data lagres.
4. Anskaff alternativ ved neste naturlige kontraktsfornyelse.

Sporing og analyse

1 TIL 4 UKER

1. Vurder om sporingen faktisk brukes til beslutninger. Fjern det som ikke brukes.
2. Erstatt nødvendig analyse med en europeisk, informasjonskapselfri løsning eller analyse av serverlogger.
3. Oppdater personvernerklæringen og samtykkeløsningen. Ofte kan samtykkebanneret fjernes helt.

Tredjepartsinnhold på nettsidene

1 TIL 4 UKER

1. Last ned skrifttyper og biblioteker og legg dem på eget domene. Lisensene tillater det i de fleste tilfeller.
2. Erstatt innebygde kart med Kartverkets tjenester eller en norsk kartleverandør.
3. Last video først når brukeren klikker, eller flytt video til en europeisk plattform.
4. Legg inn en Content-Security-Policy som hindrer at nye tredjepartskilder sniker seg inn.

KI-tjenester

2 TIL 6 MÅNEDER

1. Kartlegg hvem som bruker tjenesten, til hva, og hvilke data som sendes inn.
2. Vedta retningslinjer for hvilke opplysninger som kan brukes i KI-verktøy.
3. Etabler en testet europeisk eller selvdrevet reservemodell for kritisk bruk.
4. Gjennomfør en personvernkonsekvensvurdering (DPIA) for bruk med personopplysninger.

08 · ANSKAFFELSE OG KONTRAKT

Krav som gir exit-mulighet

Digital suverenitet kan brukes som kvalifikasjonskrav eller tildelingskriterium innenfor anskaffelsesregelverket, så lenge kravene er saklige, forholdsmessige og knyttet til leveransen. Kravene under kan tilpasses hver anskaffelse.

- ☐ **Jurisdiksjon og eierskap.** Leverandøren oppgir morselskap og hvilke lands myndigheter som kan kreve utlevering av data.
- ☐ **Suverenitetsnivå.** Minstenivå (SEAL-gulv) per suverenitetsmål, tilpasset informasjonens sensitivitet.
- ☐ **Europeisk eierskap for sensitive arbeidslaster.** Vurder kravet i CADA nivå 3 som tildelingskriterium der det er relevant.
- ☐ **Dataretur.** Alle data leveres tilbake i åpent, dokumentert format innen avtalt frist ved avslutning.
- ☐ **Exit-bistand.** Leverandøren plikter å bistå ved overgang til ny leverandør, til avtalt pris.
- ☐ **Sletting.** Dokumentert sletting hos leverandør og underleverandører etter avslutning.
- ☐ **Underleverandører.** Full oversikt over underleverandører, med varsel og innsigelsesrett ved endringer.
- ☐ **Nøkkelkontroll.** Kunden kan holde krypteringsnøklene selv for sensitive data.
- ☐ **Logger og drift.** Hvor logger lagres, og hvem som har driftstilgang fra hvilket land.
- ☐ **Åpenhet om myndighetskrav.** Leverandøren varsler om krav om utlevering så langt loven tillater, og publiserer åpenhetsrapporter.
- ☐ **Revisjon.** Rett til innsyn og revisjon, også hos sentrale underleverandører.

Bruk relevante Statens standardavtaler (SSA) for drift og skytjenester som utgangspunkt, og legg kravene inn i bilagene. En kravspesifikasjon bør tilpasses tjenesten, datatypene og exit-kravene i den aktuelle anskaffelsen.

09 · STYRING OG OPPFØLGING

Roller, måltall og kostnaden ved å vente

ROLLE	ANSVAR I EXIT-ARBEIDET
Virksomhetsleder	Eier strategien, vedtar suverenitetsmål og aksepterer gjenværende risiko.
IT-sjef eller digitaliseringsleder	Eier exit-planen og leder gjennomføringen fase for fase.
Sikkerhetsleder	Vurderer risiko og påser at krav i digitalsikkerhetsloven og sikkerhetsloven ivaretas.
Personvernombud	Vurderer overføringsgrunnlag og konsekvenser for personvernet (DPIA).

ROLLE	ANSVAR I EXIT-ARBEIDET
Innkjøp	Legger kravene inn i anskaffelser og kontrakter.
Arkivleder	Påser at arkivverdig materiale eksporteres og bevares.
Tillitsvalgte og brukere	Deltar i pilot og opplæring. Brukeraksept avgjør om exit lykkes.

Måltall

MÅLTALL	I DAG	MÅL
Eksponeringsindeks	72	50.0 etter 12 måneder, 0 etter 36 måneder
Tredjepartskilder utenfor Europa på nettstedet	2	0 etter 3 måneder
Arbeidslaster klassifisert etter sensitivitet	Ukjent	100 % etter 6 måneder
Beholdte avhengigheter med testet exit-plan	0	Alle, testet årlig

Hva skjer om virksomheten ikke gjør noe?

Avhengighetene blir dypere for hvert år, fordi nye tjenester bygges på samme plattform. Kostnaden ved en senere exit øker, mens forhandlingsposisjonen svekkes. Samtidig vil spørsmålene fra Stortinget, tilsynsmyndigheter, revisjon og presse komme, uavhengig av om virksomheten har svarene.

10 · NESTE STEG

De første 90 dagene

NÅR	TILTAK
30 dager	Utpek eier av exit-planen. Bekreft funnene i dette utkastet internt. Fjern sporing og tredjepartskilder som ikke brukes.
60 dager	Gjennomfør en intern kartlegging av fagsystemer og dataflyt. Klassifiser arbeidslastene. Legg inn en europeisk reserve for sertifikater.
90 dager	Legg frem strategi og suverenitetsmål for ledelsen. Vedta planen for fase 2 og 3, og sett av budsjett til forstudie og pilot.

Før dette blir en beslutning

Bekreft funnene internt. Knytt hver avhengighet til data, kontrakt, systemeier og en testet mulighet for uttrekk eller erstatning.

VEDLEGG A · METODE

Hvordan kartleggingen ble gjort

Kartleggingen ble gjennomført 20.10.2026 mot nb.no. Den samler bare signaler som er offentlig tilgjengelige for alle.

- **DNS:** navnetjenere, MX-poster, SPF, DMARC, DKIM og verifiseringsposter som viser hvilke skytjenester domenet er koblet til.
- **Kjente Microsoft-poster:** autodiscover, lyncdiscover, enterpriseenrollment og enterpriseregistration.
- **Drift:** IP-adresser og hvem som eier nettverket (ASN), og CNAME-kjeder til drifts- og CDN-leverandører.
- **Sertifikat:** hvem som har utstedt TLS-sertifikatet.
- **Nettsider:** forsiden, opptil fem sentrale undersider og tredjepartsskript, analysert for eksterne kilder.
- **Subdomener:** 73 kandidater fra sertifikatlogger og en ordliste, hvorav 10 svarte.
- **Personvernerklæring:** erklæringen og tilhørende sider ble funnet via lenker fra forsiden. Publiserte behandlingsprotokoller (Samsvar) ble lest som strukturerte data. Teksten ble sammenlignet med en liste over kjente produkter og leverandører.

Eksponeringsindeksen

Hvert område har en vekt etter hvor kritisk det er. Indeksen er summen av vektene for områdene der kartleggingen fant minst én avhengighet utenfor Europa. Områder med bare aksepterte avhengigheter teller 25 prosent.

OMRÅDE	VEKT	OMRÅDE	VEKT
Identitet og tilgang	14	Fjerntilgang	4
Kontor og samhandling	16	E-postplattform	12
E-postutsending og e-postsikkerhet	4	Enhetsstyring	8
Nettsted: drift, CDN og DNS	10	Tredjepartsinnhold på nettsidene	6
Sporing og analyse	8	TLS-sertifikater	0
KI-tjenester	8	Fagsystemer og andre skytjenester	8

Begrensninger

- Interne systemer, fagsystemer og avtaler er ikke synlige utenfra, med mindre personvernerklæringen nevner dem.
- At en leverandør er nevnt i personvernerklæringen, betyr ikke at tjenesten er i bruk. Leverandører som ikke står på produktlisten, blir ikke fanget opp.
- En verifiseringspost viser at en konto er opprettet, ikke at den er i aktiv bruk.
- Tjenester som bare brukes av ansatte via nettleser, etterlater ofte ingen spor i DNS.
- Kartleggingen er et øyeblikksbilde. Nettsider og DNS endres.

VEDLEGG B · TEKNISK BEVISLISTE

Alle funn

TJENESTE	LAND	LAG	BEVIS
Google Tag Manager	US	Nettleser	https://www.googletagmanager.com/gtm.js?id=GTM-KWB7DZC loaded in browser
Adobe (Creative Cloud, Acrobat, Sign)	US	DNS	adobe-idp-site-verification=8e80e6f76d7a8d9d018661b795e72b9f9e4e0d8b401b2b36aaa1f35077310e53
Anthropic (Claude)	US	DNS	anthropic-domain-verification-dff719=ODNNS2OIlfpO9DR5s297I0MSQ
Apple Business eller School Manager	US	DNS	apple-domain-verification=ddD19b8zMjyH1rGn
Atlassian (Jira, Confluence)	US	DNS	atlassian-domain-verification=3Ym4L8zy/hurCaCsQ28QsFrExG9iSwfV3h6SpcVhXDWbra32glX4KjrN5ihUMcvY
Google Search Console	US	DNS	google-site-verification=q6zU2OxusRSzHC_DLbIGhkD0UOdu4X7rybxiJBz2zYA
Meta (Facebook og Workplace)	US	DNS	facebook-domain-verification=8zgtntaqef9sf1ew38hofc10ospfnn
Exchange Online (Microsoft 365)	US	DNS	nb-no.mail.protection.outlook.com
Microsoft Entra ID	US	DNS	enterpriseregistration.nb.no → enterpriseregistration.windows.net
Microsoft Intune	US	DNS	enterpriseenrollment.nb.no → enterpriseenrollment.manage.microsoft.com
Miro	US	DNS	miro-verification=dcbda822df704f252a13daa7c26b893ec9b068e5
Microsoft 365	US	Innlogging	Entra tenant, tenant_region_scope=EU, sign-in Managed
Google Analytics	US	Nettside	gtag(
Google Fonts	US	Underside	fonts.gstatic.com on https://www.nb.no/search
WordPress	Other	Publisering	WordPress CMS
TeamViewer	DE	DNS	teamviewer-sso-verification=21decd654dbe49cd9db498dac5e2518e
Sikt (Uninett)	NO	Drift	158.39.129.53 AS224 UNINETT - Sikt - Kunnskapssektorens Tjenesteleverandor, NO
Cookiebot	DK	Nettside	consent.cookiebot.com

VEDLEGG C · KILDER

Kilder

Tallene i hakeparentes i teksten viser til denne listen.

1. Innst. 225 S (2025-2026), kommunal- og forvaltningskomiteen. stortinget.no
2. Dok. 8:119 S (2025-2026), representantforslag om digital suverenitet. stortinget.no
3. ICC, Microsoft og openDesk: tidslinje. sota.io
4. Microsoft tells French lawmakers it can't protect user data from US demands (juli 2025). sdxcentral.com
5. Denmark's Digital Ministry shifts from Microsoft to LibreOffice (juli 2025). computing.co.uk
6. EU Cloud Sovereignty Framework, versjon 1.2.1 (oktober 2025). Europakommisjonen
7. The EU Cloud and AI Development Act in depth (juni 2026). insideglobaltech.com
8. EU General Court rejects challenge to EU-US data transfer framework (september 2025). scl.org
9. Nye krav for kritiske virksomheter fra oktober 2025. deloitte.com

VEDLEGG D · ORDLISTE

CLOUD Act	Amerikansk lov fra 2018 som lar myndighetene kreve data fra amerikanske leverandører, uansett hvor dataene lagres.
FISA 702	Amerikansk hjemmel for etterretning rettet mot personer utenfor USA.
DPF	EU-US Data Privacy Framework. Grunnlaget for overføring av personopplysninger til sertifiserte amerikanske selskaper.
SEAL	Suverenitetsnivå fra 0 til 4 i EUs Cloud Sovereignty Framework.
CADA	Cloud and AI Development Act. Forslag til EU-forordning fra juni 2026.
Tenant	Organisasjonens egen instans i en skytjeneste, for eksempel i Microsoft 365.
MX, SPF, DKIM, DMARC	DNS-poster som styrer hvem som mottar og får sende e-post for domenet.
CDN	Innholdsnettverk som leverer nettsider fra servere nær brukeren, ofte med DDoS-vern.
ASN	Nummeret som identifiserer hvem som eier et nettverk på internett.
Arbeidslast	Et system eller en tjeneste med tilhørende data, vurdert som én enhet.
Exit-plan	En dokumentert og testet plan for hvordan en avhengighet kan avsluttes.